

PEDER LUND

LOUISE BOURGEOIS: PERSONAGES 1947 - 1954

Peder Lund November 28 - January 16, 2010

- p. 3 Lotte Sandberg, "Kunsten og byen," *Aftenposten*, January 14, 2010
- p. 5 Hugo Lauritz Jensen, "I fyr og flamme," *D2 Dagens Næringsliv*, November 12, 2009
- p. 10 Mona Larsen, "Smalt fra vital dame," *Dagsavisen*, November 27, 2009
- p. 11 Kåre Bulie, "Høyreist klassiker," *Dagbladet*, November 26, 2009

Kunsten og byen

Kunststrøkene beveger seg i Oslo som i andre byer. Nå er området rundt Tjuvholmen ekstra aktivt.

Oslos galleriflora sprer seg over hele byen, fra Galleri MGM på Frogner, UKS på Grünerløkka, Galleri K på Skillebekk, Galleri MAP på Tøyen –

Lotte Sandberg
Kommentator

kommentar

og mange flere.

Det er imidlertid verdt å merke seg at kunstliv og byutvikling virker på hverandre, ja, kultur ansees å være byutvik-

lingens «motor». Ikke minst derfor oppstår det med jevne mellomrom nye «kunststrøk». For eksempel ble Kvadraturen viktig da Museet for samtidskunst åpnet i 1990. Så fulgte området rundt Tullinløkka og Grünerløkka.

Fjordbyen

Det er velkjent og merkbart at Oslo satser på å utvikle området langs fjorden. Den nye operaen ligger allerede i Bjørvika, og planene for området inkluderer både Munch-museet og Deichmanske hovedbibliotek.

Det er i så måte ingen stor overraskelse at Oslo kunstliv flytter seg nærmere vannkanten: Et nytt «kunstområde» er i ferd med å ta form i området rundt Filipstad og Tjuvholmen. Allerede i 2005 flyttet Galleri Riis fra Tullinløkkaområdet til Mohngården på Filipstad. Nylig ble det ledende kunstgalleriet kraftig utvidet og ombygget – på samme sted, og viser nå en utstilling av den New York-bosatte norske kunstneren Håvard Homstvedt.

Bourgeoise

Galleri Riis har fått selskap av kunsthändler Peder Lunds nye visningssted med det klingende navnet Peder Lund, som nylig åpnet med syv skulpturer fra 1940/50-tallsserien *Personager* av en av samtidskunstens viktigste, og eldste, samtidskunstnere, Louise Bourgeoise. De totempelaktige skulpturene handler om mennesker Bourgeoise selv forlot da hun flyttet fra Paris til New York. I 2002 viste Museet for samtidskunst en stor utstilling av Louise Bourgoises kunst.

Med hvite vegger og eikeparkett på gulvet ligner Peder Lunds galleri et klassisk internasjonalt visningsrom på 1950-tallet, og satser på å vise kunstverk som allerede eksisterer i norsk samlinger, og vil låne kompletterende verk.

Kaare Berntsen

Kunsthandel og auksjonsfirma Kaare Berntsen åpnet tidligere denne høsten i den nyoppussede villaen i Munkedamsveien 62, tidligere benyttet som generaldirektørbolig for NSB.

Galleri Brandstrup, med tilhold i Madserud Gård, har fått nye lokaler på Tjuvholmen – «et steinkast» fra Astrup Fearnley Museet som flytter inn i Renzo Pianotegnede lokaler i 2012. Lie Øyen Arkitekter er engasjert til å tegne nye Galleri Brandstrup – som åpner på nyåret.

Det er ingen grunn til å forvente en utvannet kunst i dette området.

lotte.sandberg@aftenposten.no

Et nytt «kunstområde» er i ferd med å ta form i området rundt Filipstad og Tjuvholmen

© 2006 BY NAAAPLE THORPE FOUNDATION. ALL RIGHTS RESERVED.

I FYR OG FLAMME

I Vardø bygger kunstnerikonet Louise Bourgeois og arkitekten Peter Zumthor et minnesmerke over heksebrenningen i Finnmark. Det vil bli et kunstverk av flammende format.

TEKST HUGO LAURITZ JENSEN

LOUISE BOURGEOIS (97), en rasende urkraft i verdenskunsten. Peter Zumthor (66), en minimalistisk arkitekt som med stillfaren konsentrasjon har ryddet seg en plass blant de aller fremste.

Sammen er de to i ferd med å skape et verk som vil bli stående som en evig påminnelse om mord og uhyrlige pinsler. I Vardø.

Verket, som reises til minne om dem som ble dømt til bålet for hekseri, skal stå klart til 23. juni neste år. Det skal bestå av en brennende stol, skapt av Bourgeois, og en 125 meter lang minnehall signert Zumthor.

Bourgeois sier hun har en klar idé om hvor heksenes påstått onde krefter, forestillingene om kvinnesamkvem med Djevelen og det mørke massehysteriet som herjet Finnmark på 1600-tallet stammer fra.

– Det vil alltid være et forsøk på å forklare fenomener vi ikke kjenner eller som er annerledes. Noen av disse forsøkene kommer fra ønsket om kontroll – eller fra frykt. Jeg er interessert i det faktum at de fleste ofrene var kvinner. Hekseprosessene hørte jeg om da jeg gikk på skolen. Jeg er interessert i de fryktelige ting som skjer med kvinner i dag. Og jeg var også interessert i å arbeide med Peter Zumthor, sier Bourgeois.

Bourgeois, som kanskje er mest kjent for

sine edderkopper store som hus, ble født i Paris 25. desember 1911. En stor retrospektiv utstilling på Museum of Modern Art (MoMA) i New York i 1982 befestet hennes stilling som en av de helt sentrale kunstnere i verden fra det 20. århundre. Da Turbine Hall i Tate Modern i London åpnet i 2000, fylte hun den med tre enorme skulpturer; «I Do», «I Undo», «I Redo» (den største nesten 18 meter høy). I 2002 satte Museet for Samtidskunst i Oslo publikumsrekord med en større mønstring av Bourgeois' arbeider.

«**SKRIK**». Første juledag fyller kunstneren 98 år, og fremdeles arbeider hun uopphørlig. Men hun vil ikke filmes og fotograferes lenge, og hun har sluttet å ta imot journalister. De vrenger, vrir, misforstår, forstyrrer, og har ofte gjort henne opprørt. Men hun svarer presist på spørsmål fra D2 via epost, og avviser at prosjektet i Vardø vil bli hennes siste betydelige kunstverk.

– Hvordan passer Vardø-prosjektet inn i rekken av dine verk?

– Jeg er interessert i hva folk gjør med hverandre og hvordan de påvirker hverandre – både fysisk og psykologisk.

– Hvorfor bruker du spill også i Vardø?

– Spill har med det å akseptere selvet.

LOUISE BOURGEOIS

FØDT 25. desember 1911 i Paris. Skulptør.

VOKSTE OPP i familiens billedvevverksted i Paris.

VAR GUIDE i Louvre mens hun studerte matematikk ved Sorbonne.

STUDERTE kunst med blant andre Fernand Léger.

GIFTET SEG med kunsthistorikeren Robert Goldwater, emigrerte til USA i 1938 og ble amerikansk statsborger. Har siden bodd og arbeidet i New York.

SAMARBEIDET MED Peter Zumthor om et prosjekt i Beacon, utenfor New York (ikke realisert).

BARNDOMMENS traumer, smerte, fødselen, moderskapet, det å bli forlatt og lengselen etter kjærlighet er sentrale temaer i Louise Bourgeois' kunst.

NORSKE SPOR. Museet for Samtidskunst i Oslo viste i 2002 en større utstilling med Bourgeois' arbeider. Hun var representert i Jan Groths «Traces and Spaces» på Henie Onstad Kunstsenter på Høvikodden i 2009.

SKULPTUREN «To øyne» skal inngå i skulpturparken på Tjuvholmen, og frem til 16. januar vises noen av hennes tidlige skulpturer hos Peder Lund på Filipstadkaien i Oslo.

Louise Bourgeois skulle bli over 70 år før hun ble komfortabel med sitt eget speilbilde. I stedet for å unnvike speilene, anerkjente hun sin egen forfengelighet. De stålinn- »

« **LITEN PIKE.** Da Robert Mapplethorpe skulle fotografere Louise Bourgeois i 1982, stakk hun den 59,5 cm lange skulpturen «Filette» – «Liten pike» – under armen.

THE MITCHELLS OF FINMARK © LOUISE BOURGEOIS. FOTO: STEVEN MECKLER

» fattede, runde speillene hun bruker i sin kunst kan være forstørrelser av det enkle, lille speilet på toalettkommoden hennes. Selv har hun formulert noe av essensen i sitt kunstneriske program slik: Kunst er et språk, og overlevelse. Og: Kunst handler ikke om kunst. Kunst handler om livet, og det oppsummerer det hele.

Hun har forøvrig påpekt at Edvard Munchs «Skrik» finnes i alt hun skaper.

BRENT JORD, BRENT KVINNER. Historien om minnesmerket i Vardø begynte for snart ti år siden. I mange blå minusgrader sto Knut Wold og hugget en steinskulptur utendørs i Queens, N.Y.

– En franskmann med hund kom stadig forbi og så på. En dag sa han at Louise Bourgeois ville snakke med meg. Nå! Jeg trodde først han tøyset, men han insisterte. Jeg møtte henne dagen etter. Hun spurte meg om steinhuggerne fremdeles sang mens de arbeidet. Jeg sa at det trodde jeg ikke, men jeg sang «Ola Tveiten»,

«Per Spelmann», «Ola Clomstulen» og «Kjerringa med staven» for henne – siden jeg ikke kunne noen steinhuggersanger. Louise Bourgeois sang gamle franske barnesanger for meg, med en nydelig og klar stemme, minnes Wold. Han forteller at Bourgeois sa ja til Vardø-prosjektet med en gang hun ble spurt. Wold var med fra starten av Turistveg-prosjektet. I dag har Svein Rønning kuratoransvaret.

– Louise Bourgeois nærmer seg hundre år, men hun har sylskarpe øyne. I Vardø tar hun ofrene for hekseprosessene direkte til hjertet og magen, med en poetisk sensibilitet, sier Rønning.

Prosjektet har vokst voldsomt. I begynnelsen håpet man bare på en tegning eller et lite objekt fra henne som kunne stilles ut. En stålskulptur monterte på tunneltaket var blant de opprinnelige, lokale forslagene. Nå er containere med Louise Bourgeois' installasjon underveis fra et spesialverksted i Tucson, Arizona til Vardø. Grunnarbeidet er ferdig, trebygget er påbegynt.

1 FORVRIDD. I Louise Bourgeois' installasjon i Vardø er den evige ilden en påminnelse om ufattelige menneskelige lidelser.

2 FLAMMENDE SKRIK. Bourgeois er straks 98 år, men tegner hele tiden «tankeflær». Hun skisserte raskt en brennende stol til Vardø.

3 I ET SPEIL, I EN GÅTE. I Louise Bourgeois' «Cell (Eyes and Mirrors)» fra 1989–93 møtes to sentrale elementer fra hennes skulpturer og installasjoner.

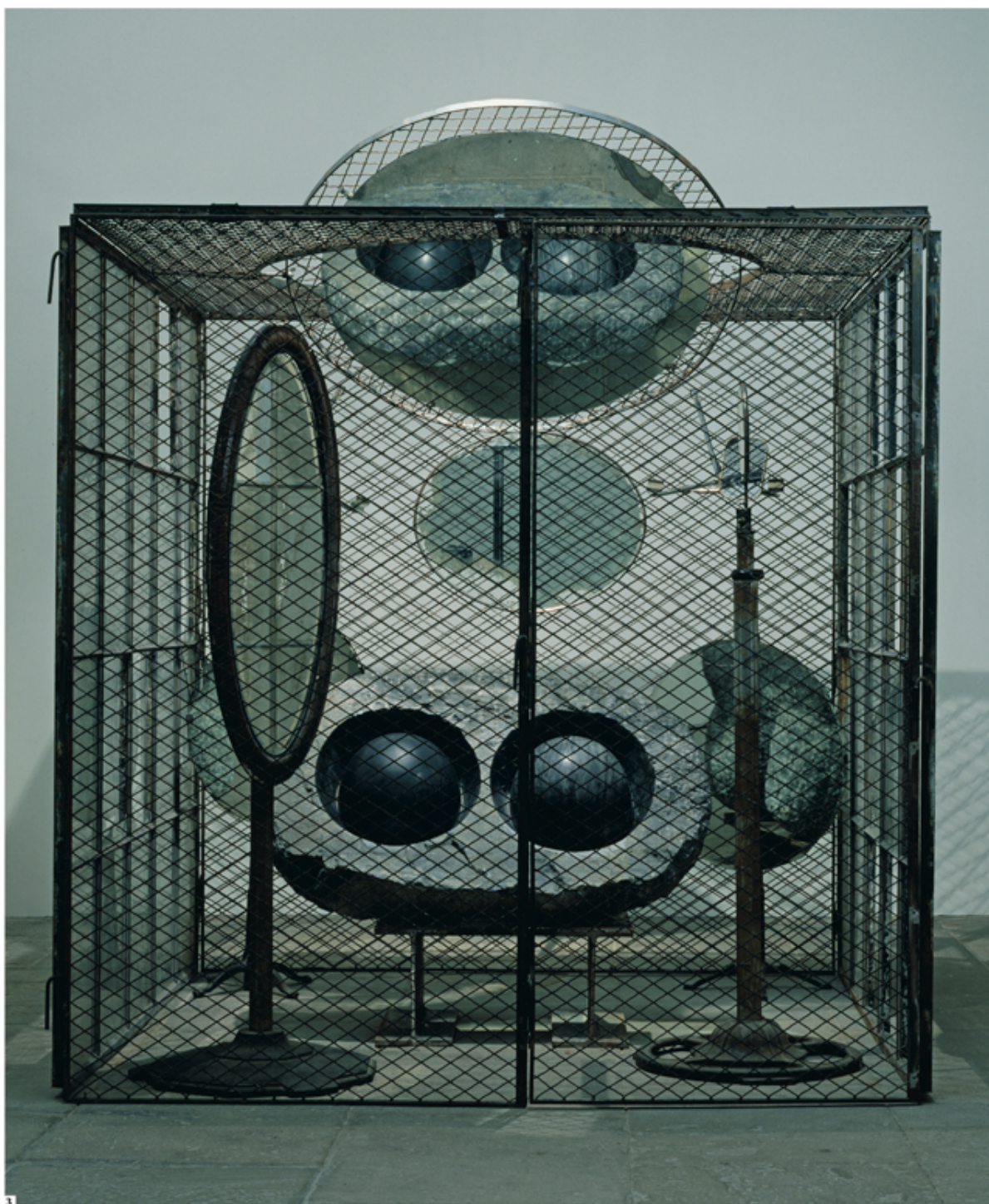
EVIG ILD I VARDØ

MELLOM 1600 og 1692 ble nesten 800 mennesker tiltalt for trolldom i Norge. Cirka 300 dødsdommer til «ild og bål» ble avsagt. Verst i Finnmark: Av 135 tiltalte ble 91 personer henrettet, de aller fleste kvinner. Mange valgte å tilstå. Noen døde av tortur før dom kunne avsies. Et eget rom på Vardøhus festning ble kalt Trollkvinnehullet. Vardø var åsted for de fleste hekseprosessene i nord.

MONUMENTET på Steilneset ved Vardø til minne om ofrene for trolldomsprosessene er signert Louise Bourgeois og Peter Zumthor. Det skal, etter forsinkelser og budsjettoverskridelser, åpnes sankthansaften 2010. Det vil bestå av ett bygg for Bourgeois' installasjon, og en lang minnehall. Begge byggene er tegnet av Zumthor.

18 VEISTREKNINGER i hele landet, med et tilhørende ambisiøst kunstprogram, inngår i prosjektet Nasjonale Turistveger (Statens vegvesen). Prosjektet er planlagt fullført i 2016. I Vardø skal minnesmerket for hekseprosessenes ofre inngå.

LOUISE BOURGEOIS forærer kunstverket til Vardø. Det ville ellers kostet flere millioner kroner.

CELL, ØYSTER AND MIRROR 1/1989-93, MARBON, SPEL, STEEL, OG GLASS, UNCOMPARABLE 2/51 x 2/108 x 2/184 MM, © INTI LONDON

BILDE 1. CELL (Bourgeois 1995). 160 x 151 x 141 cm. Privat samling, gjenkjent med tillatelse fra CHANEL & BRAD, NEW YORK © LOUISE BOURGEOIS. FOTO: PETER BELL/ARTIST/ARTIST LONDON/BILDE 2. GANT SPEIL, NANNEN, 1993. TATE MODERN © LOUISE BOURGEOIS. FOTO: NATHAN STRAIN/STANLEY

» **FARENS ELSKERINNE.** Som ung pike ble Louise Bourgeois fotografert i kjoler designet av Coco Chanel, av kunstneren Sonia Delaunay og av den store franske motemesteren Paul Poiret. Familien Bourgeois levde i mellomkrigstiden et bekvemt liv i Paris' øvre middelklasse. Moren Josephine var en glødende feminist og sosialist – med svak helse. Hun restaurerte gamle veggtepper. Datteren begynte å tegne inn hullene som skulle repareres i de gamle billedvevteppene allerede da hun var åtte år gammel. Da edderkoppskulpturene – mange av dem er digre som hus – krøp frem sent i livet hennes, var det en utforskning og en hyllest av den beskyttende moren. Å knytte moderlig beskyttelse til edderkoppnett og en skapning med et så tvilsomt rykte (om enn ufortjent) som edderkoppunnen, var et erkebourgeois grep. Metaforene ble igjen snudd på hodet og endevendt, rehabilitert, gitt en helt ny mening.

Louise Bourgeois og hennes søsken fikk Sadie Gordon Richmond som huslærer i en-

» **HENDER OG SPEIL.** Bourgeois' «Cell» (Hands and mirror) fra 1995 er et av hennes 29 lukkede rom.

» **FEMININ GIGANT.** «Maman» er Bourgeois' berømte kjempeedderkopp, fotografert utenfor Tate Modern i London i 1999.

gelsk. Hun bodde med familien i ti år. Bourgeois skrev i tidsskriftet Artforum at alt hun hadde skapt var inspirert av hennes unge år. Så fortalte hun at Sadie hadde vært farens elskerinne.

«Hvordan kunne en elskerinne bli et alminnelig møbel i vår middelklassefamilie? Fordi min mor tolererte det, og det er mysteriet. Hvorfor gjorde hun det?» undret hun.

Den unge Louise var morens pant i dette dramaet, og ble brukt til overvåke farens eskapader og notoriske utroskap. For Louise Bourgeois var dette barnemishandling.

Hun ble ikke forrådt bare av sin far, men av også av sin mor. Hendelsen skapte et virk-somt traume, og er en viktig nøkkel til Bourgeois' vulkanske skaperkraft.

HØVELSPONET. I sine unge pariserår kom hun tidlig i kontakt med avantgardistene – særlig surrealistene – som hun raskt distanserte seg fra. Hun var i miljøet der Picasso vanket. Miró («et vidunderlig estetisk

sjokk»). Salvador Dalí. André Breton, som i 1924 skrev surrealismens manifest. Senere traff hun Marcel Duchamp, Le Corbusier. Og Andy Warhol (selvsagt). Nærmest i tråd med sin indre grunnlov opponerte hun mot nesten alle. For de var menn. Bourgeois mener at i kunstverdenen forsøker både menn og kvinner å tilfredsstille menn med makt. Kvinner er tapere, tiggere – til tross for all kvinnefrigjøringen.

For å tjene til livets opphold, guidet hun i Louvre. Fernand Léger ble hennes viktigste kunsthøvel, etter at hun hadde forlatt geometristudiene ved Sorbonne. Og etter at hun med jernvilje hadde oppsøkt en mengde kunstnere i deres trekkfulle studier for å lære av dem. Fernand Léger tok et høvelspon og hang det opp. Så at dette er en skulptur. Louise Bourgeois' lidenskap for det tredimensjonale kom fra ham.

– Hadde jeg blitt i Frankrike, hadde jeg ikke blitt en kunstner. Gitt min familiesituasjon tror jeg ikke det hadde vært mulig. Jeg

var en pike som rømte hjemmefra og kom til New York.

Bourgeois' første skulpturer på 1940-tallet var figurer skåret i tre, i menneskelig størrelse. De var enkle, strenge og med ekstremt reduserte former. Hver og en ble ladet med en personlighet.

Hun fastslo kaldt at smerte var hennes skjefte. Og at hun brukte sinne og rå emosjoner som forsvar.

På 1930-tallet besøkte hun Sovjetunionen to ganger, i 1951 ble hun etterforsket av kommunistjegeren Joseph McCarthy. Hun har sagt at hun ble tiltrukket av kommunismen, «fordi det plaget hennes far».

INGEN TID Å MISTE. De siste årene har Louise Bourgeois lukket seg inne i sitt gamle townhouse, en brownstone-bygning i Chelsea på Manhattan. Hun går aldri ut, tar bare imot besøk av den nærmeste familie og den innerste krets av fortrolige og ytterst dedikerte medhjelpere. Her holder hun stadig, nærmest

● CYLDENT HYS-TERI. Bourgeois' skulptur «Arch of Hysteria» fra 1993 peker både på Kristus-figuren i en pietà, og kanskje på Sigmund Freud.

● FANGET, BESKYT-TET. Tvedydigheten i Bourgeois' mange edderkopper blir tydelig i «Spider» fra 1997. Er den en trussel? Eller passer den på?

rituelt, en sagnomsust salong – etter parisisk mønster – hver søndag ettermiddag.

Håpefulle unge kunstnere har forlatt stedet oppløst i tårer, etter beskrittelse fra skulpturens gamle dragedronning. Louise Bourgeois' kunstnerskap har omkalfatret selve skulpturbegrepet. Blant hennes mest kjente verk er «The Destruction of the Father», der hun anrettet faren som et kannibalsk måltid etter å ha oppsøkt kjøttmarkedet på Ninth Avenue. Deler av dyreslakt ble avstøpt i latex. Hun har beskrevet det som et meget morderisk stykke kunst.

Hun laget også 29 foruroligende «Cells», der minnefragmenter og et vell av gjenstander fylte rom etter rom med bunnløse historier. Hun har arbeidet med alle tenkelige og utenkelige materialer; gips, latex, tre, stein, bronse, stål, glass, billedvev, broderier, tegning, oljemaleri, væsker.

– Hva holder du på med nå?
– Jeg arbeider med en serie tegninger kalt «Les Fleurs».

– Hva begeistrer deg i ditt hverdagsliv i New York?

– Kunsten min.

Louise Bourgeois har sagt at hun er sin egen kunst, sine arbeider. Skulpturene og installasjonene sier det som skal sies. Nå er hun i ferd med risse et flammende utropstegn inn i den nordnorske vinteren.

– Din flammende stol skal brenne dag og natt i Vardo. Hva tenker du om begrepet for evig og alltid?

– Jeg er mer interessert i her og nå, svarer Bourgeois.

– Men er det håp for menneskeheten?

– Vi må tro at det er det. Jeg er en optimistisk person.

LES INTERVJU MED PETER ZUMTHOR →

KILDER:
LOUISE BOURGEOIS, DESTRUCTION OF THE FATHER/RECONSTRUCTION OF THE FATHER, WRITINGS AND INTERVIEWS 1923–1997, VIOLETTE EDITIONS, 2007; LOUISE BOURGEOIS, R. STORA, P. HERKENHOFF, A. SCHWARTZMAN, PHAIDON, 2007; LOUISE BOURGEOIS, THE SECRET OF THE CELLS, R. CRANE, P. C. SCHAEISBERG, PRESTEL, 2008; LOUISE BOURGEOIS, THE SPIDER, THE MISTRESS AND THE TANGIERER, M. CAPODIA, WALLACH (ARTHOUSE FILMS DVD, 2005); TIME, WALLPAPER, FINNMARKEN, LO ARTIST, THE TIMES, DAGENS NYHETER.
LOUISE BOURGEOIS OG PETER ZUMTHOR BLE INTERVJUET PER EPOST.

S malt fra vital dame

Louise Bourgeois bor i Chelsea i New York, fyller 98 år i desember og stiller ut i Peder Lunds nyåpnede galleri i Oslo.
– Hun har bestemt hvor skulpturene skal stå, sier Lund.

– Jeg har jobbet med store sentrale kunstnere de siste årene, også med Louise Bourgeois.

Jeg møtte henne for lenge siden, hun har en utstråling av dimensjoner, sier Peder Lund.

– Og hun har dirigert hvordan utstillingen skal monteres?

– Ja, per telefon fra New York via assistenten. Hun er ikke så glad i å snakke i telefon lenger, men hun ville at utstillingen skulle være i samme ånd som den hun debuterte med i Peridot Gallery i New York i 1950. Skulpturene er litt totemaktige, langstrakte og smale, mellom 1,20 og 1,70 meter høye. De er laget i perioden 1947 til 1954, sier Lund. Utstillingen har tittelen «Personages».

GALLERI-NABOER

Peder Lund har arbeidet med kunst i 15 år som rådgiver og forhandler av kunst. Denne helgen åpner han sitt nye galleri vegg i vegg med Galleri Riis i Filipstad-veien.

– Det er et spennende og gjensidig respektfullt naboskap, sier Peder Lund som har vært drevet av et ønske om å vise høy kvalitet for et interessert publikum.

Han åpner sterkt med den amerikanske billedkunstneren Louise Bourgeois. Hun er blant annet kjent for sine store edderkoppskulpturer som er plassert flere steder i verden, blant annet i turbinhallen i Tate Modern i London. Hun er også representert i Museum of Modern Art (MoMA) i New York, Louisiana nord for København og Moderna Museet i Stockholm. Bourgeois regnes blant verdens største nålevende kunstnere.

LÅNTE VERK

Av de sju skulpturene på utstillingen er fem lånt fra samlinger i Norge, mens to er lånt ut av kunstneren.

– Jeg spurte om hun syntes utvalget vårt var representativt, og hun svarte ja og sendte over to skulpturer til til utstillingen. Disse tidlige skulpturene er i dialog med surrealismen. De har flere uttrykk. «Woman in the Shape of a Shuttle» kan forestille både en kvinnefigur og et ansikt. Når jeg ser det ansiktet tror jeg kanskje hun hadde

Edvard Munchs «Skrik» i bakhodet, sier Peder Lund muntert.

– Hun dirigerer utstillingen i Oslo, men er hun fortsatt aktiv som kunstner?

– Ja, hun jobber med skulpturer og installasjoner. Lager ting av alt hun har rundt seg hjemme i Chelsea. Det er helt imponerende, sier Lund og legger til at Louise Bourgeois blant annet arbeider med det store heksemonumentet som skal reises i Vardø. Byen var hovedsete for hekseforfølgelsene på 1500- og 1600-tallet. Monumentet, som hun lager sammen med arkitekt Peter Zumthor, skal etter planen avdekkes sommeren 2010.

– Bourgeois har vært meget aktiv de siste ti årene. Det er nå hun har laget de mest ambisiøse verkene, sier Lund.

KJENT FOR ALLMUEN

Selv om Louise Bourgeois var godt kjent i kunstverdenen og hadde en lang karriere bak seg, nådde hun ikke ut til folket før hun hadde sin første store museumsutstil-

ling i Museum of Modern Art i New York i 1982. Etter det eksploderte det for det brede lag av folket og hun høstet stor internasjonal anerkjennelse. Barndom og oppvekst og løsrivelsen fra hjemlandet Frankrike er sentrale temaer i Bourgeois' arbeider.

Louise Bourgeois' arbeider har ikke vært viet mye plass på norske utstillinger. Men i 2002 hadde Museet for samtidskunst en utstilling med hennes verk. En rekke kunstinstitusjoner har hatt retrospektive utstillinger med hennes verk de siste årene.

mona.larsen@dagsavisen.no

MONA LARSEN

LOUISE BOURGEOIS (97)

- Amerikansk billedkunstner, født i Frankrike i desember 1911. Flyttet til USA i 1938 og ble elev av Marcel Duchamp.
- Opptatt av det psykologiske og underbevisstes betydning.
- Kjent for sine skulpturer og installasjoner. Har også stor grafisk produksjon som hun donerte til Museum of Modern Art, New York i 1990.
- Deltok på Venezia-biennalen i 1993 og 1999.

«Når jeg ser det ansiktet tror jeg kanskje hun hadde Edvard Munchs «Skrik» i bakhodet.

Peder Lund, gallerist

De praktfulle Louise Bourgeois-skulpturene Peder Lund har valgt å åpne sitt nye galleri med, er nummer én i rekken av moderne klassikere han skal vise.

Høyreist klassikere

Louise Bourgeois

Peder Lund,
Oslo

Klassikere til glede for nye
tittere.

Anmeldt av **Kåre Bulie**
kabu@dagbladet.no

KUNST: Peder Lund har, sin unge alder til tross, i årevis vært en sentral skikkelse i den lille norske kunstverdenen. Nå har han åpnet et elegant, lite visningsrom i tilknytning til kunsthandelen sin, vegg i vegg med veletablerte Galleri Riis i Tjuvholmen-området. Galleriet skal være åpent for publikum hver lørdag, og har et morsomt program preget av «contemporary classics» som sjelden har vært stilt ut i noe særlig omfang her til lands: Etter den stramme åpningsutstillingen av Louise Bourgeois' skulpturer, følger utstillinger av kanoniserte samtidskunstnere som østerrikeren Franz West og gresk-amerikanske Lucas Samaras. På programmet står også avdøde klassikere som den ungarske fotopioneren André Kertész, den japanske Gutai-maleren Kazuo Shiraga, som under påvirkning av Jackson Pollock ble berømt for å male store, abstrakte malerier med føttene, og Philip Guston, den abstrakte ekspressionisten som sjokkerte kunstverdenen da han begynte å male figurativt og dermed banet vei for den kommende renessansen for figurasjonen.

Veteran

Bourgeois har rett nok vært stilt ut i Norge ved flere anledninger, blant annet på en stor utstilling på Museet for samtidskunst for sju år siden, og har en ledende posisjon blant de mange kvinnelige kunstnerne som ble «gjenoppdaget» i 1970-åra. Den fransk-amerikanske skulptørveteranen (hun fyller 98 ganske snart) er kjent for å lage en utpreget intim kunst som gjerne tematiserer kropp, seksualitet og kvinneliv. De sju skulpturene som er vakkert gruppert i den hvite kuben hos Peder Lund, stammer fra relativt tidlig i kunstnerskapet hennes: De ble laget i perioden mellom 1947 og 1954, og er betegnende for den formen for surrealistisk skulptur hun arbeidet med da. De myke, avrundede formene som preger de fleste av dem, knytter også an til typiske tendenser i tida. Det er nær-

SKJØRE SKIKKELSER: Louise Bourgeois' vakre 1950-tallsskulpturer er første utstilling i Peder Lunds nye galleri i Oslo.

liggende å se arbeidene i sammenheng både med japansk-amerikanske Isamu Noguchi, sveitsiske Alberto Giacometti og andre modernistiske skulpturmestere som Arp og Brancusi.

De avlange, smale skulpturene, som har en skjørhet ved seg som gjør at man nesten blir redd for at de skal falle, bærer tittelen «Personages», og leder umiddelbart tankene til sårbare menneskeskikkelser. Flere av dem har da også verkstitler som understreker det menneskelige ved dem, samtidig som de har noe mystisk og utgrunnelig ved seg. De er laget i bronse, men ofte malt med hvitt, blått og svart, ikke sjelden på måter som peker mot seksualitet. Det er da også noe utpreget fallisk ved verkene, og Freud og psykoanalysen nevnes svært ofte i forbindelse med Bourgeois' kunst. Hennes egne vanskelige barndomshistorier har spilt en helt avgjørende rolle i fortolkningen av kunstnerskapet hennes.

Primitiv

Samtidig peker de sju skulpturene – fem av dem hører hjemme i norske privatsamlinger – mot

modernistenes sterke interesse for afrikansk og oseanisk kunst. Robert Goldwater, Bourgeois' ektemann, var en ledende kunsthistoriker som forfattet boka «Primitivism in Modern Painting» (1938) og ble direktør for Mammottans Museum of Primitive Art. Bourgeois' skulpturer fra denne perioden omtales ofte som «Totems», noe som er lett å forstå i møte med Lund-utstillingen. Opprinnelig skal de ha blitt stilt ut på mindre sokler enn de nå står på, slik at det så ut som om de nærmest var stukket rett ned i bakken – nettopp som en slags totempeler, noe som også understreker forbindelsen til indiansk kultur.

De høye, tynne arbeidene kan dessuten betraktes i lys av arkitekturen kunstneren så rundt seg da hun skapte dem: Hun forlot Europa til fordel for USA seint i 1930-åra, og i New York City møtte hun et fortsatt ganske nytt skyskraperunivers som var ulikt alt annet hun hadde sett. I alle tilfelle er det god grunn til å studere de rørende skulpturene – enten man kjenner Bourgeois' rike kunstnerskap fra før eller ei.